

**SOCIJALNI RAD**  
*Socijalna politika*

**Nastavni plan master studija Socijalnog rada za usmjerenje:  
SOCIJALNA POLITIKA**

| <b>Sedmi semestar</b>                        | <b>Predavanja i vježbe</b> | <b>ECTS</b> | <b>Ukupno ECTS</b> |
|--|----------------------------|-------------|--------------------|
| Metodologija istraživanja u socijalnom radu  | 2+1                        | 6           | <b>30</b>          |
| Savremeni teorijski modeli socijalnog rada   | 2+1                        | 6           |                    |
| Menadžment u socijalnom radu                 | 2+1                        | 6           |                    |
| Socijalni rad sa djecom i mladima            | 2+1                        | 6           |                    |
| Izborni predmet                              | 2+1                        | 6           |                    |
| <b>Osmi semestar</b>                         |                            |             | <b>30</b>          |
| Savremene teorije socijalne politike         | 2+1                        | 6           |                    |
| Organizacija uprave i socijalnih službi      | 2+1                        | 6           |                    |
| Neprofitni sektor i socijalna politika       | 2+1                        | 6           |                    |
| Modeli socijalne zaštite                     | 2+1                        | 6           |                    |
| Izborni predmet                              | 2+1                        | 6           | <b>30</b>          |
| <b>Deveti semestar</b>                       |                            |             |                    |
| Evropska socijalna politika                  | 2+1                        | 6           |                    |
| Socijalno planiranje                         | 2+1                        | 6           |                    |
| Novi socijalni rizici                        | 2+1                        | 6           |                    |
| Odabrani instituti radnog i socijalnog prava | 2+1                        | 6           | <b>30</b>          |
| Izborni predmet                              | 2+1                        | 6           |                    |
| <b>Deseti semestar</b>                       |                            |             |                    |
| MA Teza                                      |                            | 30          | <b>30</b>          |
| <b>UKUPNO ECTS</b>                           |                            |             | <b>120</b>         |

**Izborni predmeti:**

1. Demografski procesi i socijalna politika
2. Socijalna demografija
3. Koncepti socijalnog uključivanja
4. Pored predloženih predmeta studenti mogu uzeti za izborni predmet sa drugih usmjerenja master studija na fakultetu političkih nauka.

## METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA U SOCIJALNOM RADU

### Odgovorni profesor:

**Cilj modula:** Sticanje naučno-teorijskih i metodološko-metodskih saznanja o: koncepcijama, postavkama i pristupa konceptualizaciji istraživanja, izradi istraživačkog projekta, realizaciji naučnog istraživanja, konstituisanju izvještaja o istraživanju i metodama istraživanja i njegova prezentacija, te mogućnostima primjene u naučnoj i društvenoj praksi.

|                                   |  |
|-----------------------------------|--|
| <b>Godina</b>                     | <b>IV</b>  |
| <b>Semestar</b>                   | <b>VII</b>   |
| <b>Ishodi učenja</b>              | <p>Studenti će moći:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- samostalno uraditi naučno-istraživački projekt</li><li>- organizovati realizaciju naučnog istraživanja</li><li>- sprovesti naučno istraživanje primjenom metoda naučnog saznanja i metoda naučnih istraživanja</li><li>- koncipirati i prezentirati rezultate naučnog istraživanja u formi izvještaja o istraživanju i rezultatima istraživanja.</li></ul>  |
| <b>Sadržaj</b>                    | <ol style="list-style-type: none"><li>1. Proces naučnih istraživanja</li><li>2. Osnovne odredbe teorijskih i empirijskih istraživanja i njihov međusobni odnos</li><li>3. Posebnost metodologije u socijalnom radu</li><li>4. Specifičnosti istraživanja u socijalnom radu</li><li>5. Konceptualizacija i rekonceptualizacija istraživanja</li><li>6. Izrada istraživačkog projekta</li><li>7. Izvori i karakteristike izvora podataka</li><li>8. Pribavljanje podataka u procesu naučnog istraživanja</li><li>9. Sređivanje, obrada i analiza podataka</li><li>10. Provjera hipoteza i zaključivanje na osnovu podataka</li><li>11. Izrada izvještaja o istraživanju i rezultatima istraživanja</li></ol> |
| <b>Metode poučavanja i učenja</b> | <ul style="list-style-type: none"><li>- interaktivna predavanja</li><li>- individualni rad i interaktivno učenje u grupi</li><li>- izrada istraživačkog projekta</li></ul>   |
| <b>Procjena ishoda učenja</b>     | <ul style="list-style-type: none"><li>- kontinuirano praćenje i ocjenjivanje aktivnosti studenata</li><li>- izrada samostalnog istraživačkog projekta i njegova prezentacija, odnosno njegova usmena odbrana.</li></ul>  |
| <b>Status</b>                     | obavezan   |
| <b>ECTS</b>                       | 6  |
| <b>Sati</b>                       | 45 sati predavanja i 15 sati vježbi  |
| <b>Jezik</b>                      | b/h/s i engleski   |
| <b>Ocenjivanje</b>                | A (10), B (9), C (8), D (7), E (6), FX (5/6), F (5)  |

### LITERATURA:

#### Obavezna literatura:

Termiz, Dž. (2003), **Metodologija društvenih nauka**, TDK "Šahinpašić", Sarajevo  
Termiz, Dž. (2001), **Osnovi metodologije nauke o socijalnom radu**, "Grafit", Lukavac

Termiz, Dž. i Milosavljević, S. (1999), **Uvod u metodologiju politikologije**, DAX "Trade", Sarajevo  
Termiz, Dž. i Milosavljević, S. (2000), **Praktikum iz metodologije politikologije**, Sarajevo

**Šira literatura:**

Mesihović, N. (2003), **Uvod u metodologiju društvenih nauka**, Ekonomsko fakultet, Sarajevo  
Milosavljević, S. i Radosavljević, I. (2003), **Osnovi metodologije političkih nauka**, II izdanje, Službeni glasnik, Beograd  
Šešić, B. (1997), **Osnovi metodologije društvenih nauka**, Naučna knjiga, Beograd  
Šamić, M. (1997), **Kako nastaje naučno djelo**, Svjetlost, Sarajevo  
Filipović, M. (2000), **Metodologija znanosti i znanstvenog rada**, IP Svjetlost

## SAVREMENI TEORIJSKI MODELI SOCIJALNOG RADA

**Odgovorni profesor:**

**Saradnici u nastavi:**

**Cilj modula:** Ovladati naučno teorijskim osnovama socijalnog rada i izvorima socijalnog rada kao specifične društvene prakse, te uvođenje studenata u studij ovog naučnog područja. Ovladati pojmovno-kategorijalnim-terminološkim aparatom ovog naučnog područja, osnovnim karakteristikama nauke socijalnog rada, specifičnom metodologijom i metodama socijalnog rada, te praktičnim aplikativnim sadržajima koji profiliraju struku i poziv socijalnog radnika.

|                      |   |
|----------------------|---|
| <b>Godina</b>        | <b>IV</b>   |
| <b>Semestar</b>      | <b>VII</b>  |
| <b>Ishodi učenja</b> | <p>Student će moći:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- steći naučno teorijska (sa)znanja o predmetu i metodu nauke o socijalnom radu;</li><li>- otkriti, konstatovati i utvrditi sličnosti i razlike između teorije i naučne teorije socijalnog rada;</li><li>- steći saznanja o ulozi, zadacima i funkcijama teorije u procesu naučnog istraživanja u socijalnom radu, i teorijskim postavkama i principima u rješavanju problema u praksi socijalnog rada</li></ul>  |
| <b>Sadržaj</b>       | <p><b>I Uvod</b></p> <p><b>1. Pristup osnovama naučne teorije</b></p> <ol style="list-style-type: none"><li>1.1. Odnos teorije i naučne teorije socijalnog rada</li><li>1.2. Struktura teorije</li><li>1.3. Osnovne funkcije naučnih teorija</li><li>1.4. Izvori, osnovi i nastanak teorija</li></ol> <p><b>II Metodološke osnove teorije</b></p> <p><b>III Naučne osnove socijalnog rada</b></p> <ol style="list-style-type: none"><li>1. Zasnivanje, proučavanje osnova nauke o socijalnom radu i problemi određivanja predmeta nauke o socijalnom radu</li><li>2. Osnovni pojmovi nauke o socijalnom radu-kategorijalno- pojmovni sistem nauke o socijalnom radu</li></ol> <p>Pojam potreba, zadovoljavanja i humanizacije potreba</p> <ol style="list-style-type: none"><li>2.1.1. Građanska teorija potreba</li><li>2.1.2. Marksistički pristup analizi potreba</li><li>2.1.3. Socijalno-zaštitne potrebe i njihovo zadovoljavanje</li><li>2.1.4. Zadovoljavanje (humanizacija) potreba</li></ol> <p>2.2. Socijalno ponašanje i socijalizacijski procesi</p> <p>2.3. Socijalni problemi i socijalna preventiva</p> <p><b>IV Metodološke paradigmе u socijalnom radu</b></p> <ol style="list-style-type: none"><li>1. Neka pitanja definisanja pojma paradigma</li><li>2. Osnovni opšti pristupi u socijalnom radu</li></ol> <p>Teorijsko-metodološki pravci značajni za 'paradigme' u socijalnom radu</p> <p>Pozitivistički teorijsko-metodološki pravac</p> <p>Funkcionalizam</p> |

|                                   |  |
|-----------------------------------|--|
|                                   | <p>Strukturalistički koncept<br/>Bihevioristički<br/>Aksiološki teorijsko-metodološki pravac<br/>Dijalektički teorijsko-metodološki pravac<br/>Neke opšte paradigmе socijalnog rada</p> <p>3. Posebni paradigmati pristupi i metodološke koncepcije u socijalnom radu<br/>Sistemski pristup socijalnom radu<br/>Generičko-specifična koncepcija u socijalnom radu<br/>Generički proces istraživanja i rješavanja problema<br/>Singl-sustav ili nacrt istraživanja u studiji slučaja<br/>Evaluacijska istraživanja u socijalnom radu</p> <p><b>V Akciona istraživanja u socijalnom radu</b></p> <p>1. Opšte odredbe paradigmе akcionalih istraživanja<br/>2. Nastanak koncepcije akcionalih istraživanja<br/>2.1. Tipološka teorija Kurta Levina<br/>2.2. Fric Hag i Hajnc Moser: Renesansa koncepcije akcionalih istraživanja<br/>2.3. Negu Ivan: Dijalektička teorija ličnosti<br/>2.4. Đan, Antonio Đilji: Nova objektivna kritika teorija o društvu<br/>2.5. Alen Turen: Akciona teorija i metodologija istraživanja u sociologiji<br/>3. Problem definisanja akcionalih istraživanja<br/>4. Osnovne postavke (principi, postulati), koncepcije akcionalih istraživanja<br/>5. Metode akcionalih istraživanja<br/>6. Važniji problemi korištenja akcionalih istraživanja</p> <p><b>IV Uloga i funkcija naučne teorije i naučno teorijskih i drugih saznanja u procesu naučnog istraživanja i savremene prakse socijalnog rada</b></p> |
| <b>Metode poučavanja i učenja</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- interaktivna predavanja</li> <li>- individualni rad i interaktivno učenje u grupi</li> <li>- izrada seminarskog rada</li> </ul>   |
| <b>Procjena ishoda učenja</b>     | <ul style="list-style-type: none"> <li>- kontinuirano praćenje i ocjenjivanje aktivnosti studenata,</li> <li>- izrada samostalnog seminarskog rada i prezentacija, odnosno njegova usmena odbrana.</li> </ul>  |
| <b>Status</b>                     | Obavezan   |
| <b>ECTS</b>                       | 6  |
| <b>Sati</b>                       | 45 sati predavanja i 15 sati vježbi  |
| <b>Jezik</b>                      | b/s/h  |
| <b>Evaluacija</b>                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>- samoevaluacija</li> <li>- anketiranje studenata</li> </ul>  |
| <b>Ocenjivanje</b>                | A (10), B (9), C (8), D (7), E (6), Fx (5/6), F (5)  |

#### Literatura:

- Termiz, Dž. (2005), **Teorija nauke o socijalnom radu**, NIK „Grafit“, Lukavac
- Termiz, Dž. (2001), **Osnovi metodologije nauke o socijalnom radu**, NIK „Grafit“, Lukavac
- Dervišbegović, M. (2003), **Socijalni rad-teorija i praksa**, Zonex, Sarajevo
- Howe, D. (1997), **Uvod u teoriju socijalnog rada**, Beograd
- Malcom, P. (2001), **Savremena teorija socijalnog rada**, Filozofski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci
- Dr. Yves-Rastimir Nedeljković, **Socijalni rad** (Prilozi studijama naučnih osnova), Beograd, 1982.

7. Halmi, A. (1995), **Metodologija istraživanja u socijalnom radu**, „Alinea“, Zagreb
8. Pinker, R. (1975), **Socijalna teorija i socijalna politika**, Zagreb
9. Fromm, E. (1963), **Zdravo društvo**, Beograd
10. Halmi, A. , **Socijalni rad u lokalnoj zajednici**
11. Martinović, M. (1987), **Znanstvene osnove socijalnog rada**, Narodne novine, Zagreb

## MENADŽMENT U SOCIJALNOM RADU

**Odgovorni profesor:**

**Profesori / saradnici u nastavi:**

**Cilj modula:**

Cilj ovog modula je da se studenti upoznaju sa osnovama naučnog određivanja menadžmenta uopće i u socijalnom sektoru i socijalnom radu, a naročito sa aspekta osnovnih zakonitosti i principa upravljanja socijalnim sistemima i ljudima u njima kako bi se na najfunkcionalniji i ekonomičan način postigli dobri rezultati u tim sistemima.

|                                   |   |
|-----------------------------------|---|
| <b>Godina</b>                     | IV  |
| <b>Semestar</b>                   | VII   |
| <b>Ishodi učenja</b>              | Iz ovog predmeta studenti će se moći upoznati sa kategorijalnim sistemom menadžmenta, njegovim ekonomskim i upravljačkim kategorijama unutar socijalnih službi i socijalnog rada u oblastima gdje se ostvaruje. Cilj je dostići evaluaciju kroz područja djelovanja a preko zadataka, nivoa i tipova menadžmenta.   |
| <b>Sadržaj</b>                    | Pored upoznavanja sa predmetom menadžmenta i zadacima menadžmenta i menadžera, položaja i značaja menadžmenta na svim nivoima i tipovima, studenti će posebno upoznati i: <ul style="list-style-type: none"><li>- sa mrežom menadžmenta u vladinom socijalnom sektoru, sektoru privatnih socijalnih ustanova i naročito u sistemu nevladinih neprofitnih organizacija i ustanova,</li><li>- menadžment u socijalnom sektoru i socijalnom radu zasnovanom na humanizmu i etičnosti a uz primjenu načela efikasnosti i izbora strateških odluka, prestavlja permanentni razvojni proces aktiviziranja korisnika usluga u koopraciju sa menadžerima i drugim nosiocima usluga,</li><li>- značajnu komponentu menadžmenta u socijalnom radu prestavlja organizacijski menadžment koji uključuje poimanje organizacije, komunikacijske, motivacijske, formalne i neformalne strukture organizacije,</li><li>- u socijalnom menadžmenu značajno mjesto zauzima umještost tipologije i oblikovanja organizacija, njihovo uključivanje u sisteme okoline, međusobno povezivanje i razvijanje mix sistema organizacije (vladin, privatni NGO sistemi i okolina)</li><li>- posebno značajno mjesto zauzimati će ovladavanjem znanja o ulogama i zadacima socijalnih radnika na svim nivoima menadžmenta i dr.</li></ul> |
| <b>Metode poučavanja i učenja</b> | Pored predavanja i značajne participacije studenata u interaktivnom smislu, značajno mesto će imati aktivizacija studenata u eksperimentalnim grupama u kojima će se igrati uloge menadžera kako u organizacionim smislu tako i u smislu savlađivanja „teških mesta“ u rukovođenju i organizaciji. <ul style="list-style-type: none"><li>- pored upravljačkih funkcija u grupama će se raditi rotacijski sistem da bi svi studenti prošli kroz moguće faze menadžment.</li></ul>  |
| <b>Procjena ishoda učenja</b>     | Procjena ishoda učenja biti će realizirana kroz sve oblike aktivnosti studenata uz provjeru znanja, ocjenu rada na vježbama, ocjenu seminarinskog rada/eseja i kroz završnu ocjenu.   |
| <b>Status</b>                     | Obavezan  |
| <b>ECTS</b>                       | 6   |

|                    |   |
|--------------------|---|
| <b>Sati</b>        | 45 sati predavanja i 15 sati vježbi   |
| <b>Jezik</b>       | b/h/s   |
| <b>Evaluacija</b>  | U ovom modulu vršiti će se višestrana evaluacija i samoevaluacija, tako što će biti ocjenjivani svi rezultata individualnog i grupnog rada studenata. |
| <b>Ocenjivanje</b> | A (10), B (9), C (8), D (7), E (6), Fx (5/6), F (5)   |

**Literatura:**

- 1.John Harris and Des Kelly: Management Kills in Social Care, Billing&Sons Ltd,Worcester, 1992.
- 2.Marija Ovsenik: Management v socijalnom delu,VŠSD, Ljubljana, 1995.
- 3.Šehić, Dž. I Rahimić,Z. Menadžment, Ekonomski fakultet Sarajevo, 2006.
- 4.Šunje,A. Top menadžer,vizionar i strateg.Tirada,Sarajevo,2003.
- 5.Kotler,Ph.Andreasen: Strategic marketing for nonprofit organizations, Prentice Hall, 1995.
- 6.Terry Smyth i dr. Menadžment u zdravstvenom i socijalnom sektoru (vodič za menadžere) HealthNet International, kanc. Sarajevo 1996.

## SOCIJALNI RAD SA DJECOM I MLADIMA

Odgovorni profesor:

Profesori / saradnici u nastavi:

**Cilj modula:** Upoznavanje studenata sa problemima sa kojima se djeca i mladi susreću; kritičko proučavanje procesa i događaja koji mogu izazvati probleme, i ulozi i zadacima socijalnog rada u rješavanju ili ublažavanju ovih problema.

|                                   |  |
|-----------------------------------|--|
| <b>Godina</b>                     | <b>IV</b>  |
| <b>Semestar</b>                   | <b>VII</b>   |
| <b>Ishodi učenja</b>              | Student će moći:<br>- prepoznati probleme;<br>- kritički analizirati njihove uzroke;<br>- predlagati odgovarajuće mjere u cilju rješavanja problema  |
| <b>Sadržaj</b>                    | - SOCIJALNI RAD SA DJECOM BEZ RODITELJSKOG STARANJA<br>- Socijalni rad sa djecom pod starateljstvom;<br>- Socijalni rad sa djecom na porodičnom smještaju;<br>- Socijalni rad u postupku usvojenja;<br>- Socijalni rad sa djecom na institucionalnom smještaju;<br>- SOCIJALNI RAD SA DJECOM I MLADIMA SA POREMEĆAJIMA U PONAŠANJU;<br>- SOCIJALNI RAD U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA |
| <b>Metode poučavanja i učenja</b> | - interaktivna predavanja,<br>- interaktivno učenje u grupi – grupni rad i prezentacije,<br>- seminari iz literature   |
| <b>Procjena ishoda učenja</b>     | - kontinuirano praćenje i ocjenjivanje aktivnosti studenata,<br>- izrada samostalnog ili grupnog pismenog rada i usmena prezentacija   |
| <b>Status</b>                     | <i>Izborni predmet za studente Socijalnog rada</i>   |
| <b>ECTS</b>                       | 6  |
| <b>Sati</b>                       | 45 sati predavanja i 15 sati vježbi  |
| <b>Jezik</b>                      | b/h/s  |
| <b>Evaluacija</b>                 | - prikupljanje mišljenja studenata o kvalitetu procesa poučavanja;<br>- samoevaluacija profesora;<br>- procjena znanja studenata: pismena provjera znanja (midterm) i završna provjera znanja;<br>- eksterna evaluacija  |
| <b>Ocenjivanje</b>                | A (10), B (9), C (8), D (7), E (6), Fx (5/6), F (5)  |

### Obavezna literatura:

1. Milovanović, M. i Krgović, T. *Područja socijalnog rada*, Beograd, Udruženje stručnih radnika socijalne zaštite Republike Srbije i Dom za decu i omladinu ometenu u mentalnom razvoju - Sremčica, 1998.
2. Dervišbegović, M. *Socijalni rad - Teorija i praksa*, Sarajevo, Studentska štamparija, 2001.
3. Buljubašić, S. *Socijalna integracija djece bez roditeljskog staranja*, Sarajevo, DES, 2004.
4. Buljubašić, S. *Maloljetnička delinkvencija*, Sarajevo, Arka PRESS, 2005., str. 223-260

### Šira literatura:

1. Gordon, T. *Kako biti uspešan nastavnik*, Beograd, Kreativni centar, 2001.

2. Lakićević, M. *Metode i tehnike socijalnog rada III*, Beograd, Fakultet političkih nauka u Beogradu i Udruženje stručnih radnika socijalne zaštite Republike Srbije, 2000.
3. *Konvencija Ujedinjenih nacija o pravima djeteta*

## SAVREMENE TEORIJE SOCIJALNE POLITIKE

**Odgovorni profesor:**

**Saradnik u nastavi:**

**Cilj modula:** upoznati studente sa bazičnim konceptima socijalne politike; osposobiti studente da kritički analiziraju različite savremene teorije socijalne politike i njihovu praktičnu primjenu kroz različite modele socijalne politike; upoznati studente sa osnovnim karakteristikama savremenih koncepata socijalne politike; osposobiti studente da analiziraju načine institucionalnog upravljanja socijalnom politikom.

|                                   |   |
|-----------------------------------|---|
| <b>Godina</b>                     | <b>IV</b>   |
| <b>Semestar</b>                   | <b>VIII</b>   |
| <b>Ishodi učenja</b>              | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Studenti će usvojiti osnovna znanja o konceptima socijalne politike, savremenim poimanjem socijalne politike i različitim teorijskim perspektivama u proučavanju socijalnih politika.</li> <li>- Studenti će se osposobiti za kritičko promišljanje o prepostavkama socijalnih reformi u različitim društvenim kontekstima</li> </ul>  |
| <b>Sadržaj</b>                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Ishodišta socijalne politike</li> <li>- Teorije socijalne politike: konzervativna, liberalna, socijaldemokratska, socijalistička, radikalna, feministička, zelena, racionalnog izbora, postmodernistička, neoliberalna</li> <li>- Savremene karakteristike osnovnih koncepata socijalne politike: autonomija, izbor, kolektivna akcija, komodifikacija i dekomodifikacija, održivi razvoj, osnaživanje, pravdenost, socijalna zaštita, socijalne usluge, supsidijarnost, zajednica</li> <li>- Modaliteti vlasti, nivoi vlasti i upravljanje socijalnom politikom</li> <li>- Društveni i institucionalni preduslovi socijalnih reformi</li> </ul> |
| <b>Metode poučavanja i učenja</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- interaktivna predavanja</li> <li>- interaktivno učenje u grupi – grupni rad i prezentacije</li> </ul>  |
| <b>Procjena ishoda učenja</b>     | <ul style="list-style-type: none"> <li>- kontinuirano praćenje i ocjenjivanje aktivnosti studenata</li> <li>- izrada samostalnog ili grupnog pismenog rada i usmena prezentacija u grupi</li> <li>- procjena znanja studenata: mideterm (pismena provjera znanja) i završna provjera znanja</li> </ul>  |
| <b>Status</b>                     | Obavezan za studente Socijalnog rada.   |
| <b>ECTS</b>                       | 6   |
| <b>Sati</b>                       | 45 sati predavanja i 15 sati vježbi   |
| <b>Jezik</b>                      | b/h/s   |
| <b>Evaluacija</b>                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>- samoevaluacija profesora/saradnika kroz razgovor nastavnika i studenata;</li> <li>- eksterna evaluacija</li> </ul>   |
| <b>Ocenjivanje</b>                | A (10), B (9), C (8), D (7), E (6), Fx (5/6), F (5)   |

**Literatura:**

1. Abrahamson, P. (2000): Proizvodnja modela socijalne politike, Revija za socijalnu politiku 7(1), str. 79-93.
2. Berghman, J., Fourage, D. (2002): Socijalna zaštita kao produktivan čimbenik, Revija za socijalnu politiku 6(1), str. 65-81.
3. Esping-Andersen, G.(2001): Kakva soicjalna država za 21. stoljeće, revija za socijalnu politiku 8(3-4), str. 309-323.
4. Stiglitz, J-E.(2002): Zaposlenost, socijalna pravda i društveno blagostanje, revija za soicjalnu politiku 10(2), str. 217-234.
5. Zrinščak, S.(2000): Scile i haribde socijalne sigurnosti, Revija za socijalnu politiku 7(3-4), str. 229-2343.
6. Esping-Andersen, G.(1990): The Tree Worlds of Welfare Capitalism, Cambridge: Polity Press.
7. Esping-Andersen, G. Et al. (2002): Why We Need a New welfare State, Oxford: University Press.

## ORGANIZACIJA UPRAVE I SOCIJALNIH SLUŽBI

**Odgovorna profesorica:**

**Saradnica u nastavi:**

**Cilj modula:** Razvijanje opštih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina). Sticanje teorijskih i praktičnih znanja koje će studentima omogućiti bolje razumijevanje organizacije javne uprave, kako u evropskom kontekstu, tako i u Bosni i Hercegovini. Pored ovoga, studentima će se omogućiti i bolje razumijevanje razvoja socijalnih službi u kontekstu organizacije javne uprave.

|                                   |   |
|-----------------------------------|---|
| <b>Godina</b>                     | <b>IV</b>   |
| <b>Semestar</b>                   | <b>VIII</b>   |
| <b>Ishodi učenja</b>              | <p>Student će moći:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- steći temeljna teorijska znanja i razumijevanje institucija moderne države u upravnog aparata</li><li>- ostvariti potpunija znanja o specifičnosti jave uprave u Bosni i Hercegovini</li><li>- razumjeti odnos javne uprave i socijalnog sektora, te ustavno-pravna ograničenja u Bosni i Hercegovini</li><li>- kritički razumijevati trendove deetatizacije socijalnog sektora i savremene pristupe u organizaciji socijalnih službi</li></ul>   |
| <b>Sadržaj</b>                    | <ul style="list-style-type: none"><li>- tendencije u razvoju javne uprave</li><li>- redefinisanje uloge javne uprave-od aparata prinude do servisa građana</li><li>- javna uprava u dvoentitetskoj BiH; dva različita modela – FbiH i RS</li><li>- odnos uprave i socijalne službe</li><li>- socijalne službe (organizacija, mreža, nadležnost, hijerarhija)</li><li>- načini organiziranja finansiranja i obavljanja socijalnih službi: javna ovlaštenja i mogućnost mješovitog modela</li><li>- decentralizacija socijalnog sektora: preusmjeravanje fokusa sa statusa na potrebe korisnika i uloga NVO</li></ul> |
| <b>Metode poučavanja i učenja</b> | <ul style="list-style-type: none"><li>- predavanja koncentrirana na pojedine dijelove sadržaja modula, uz aktivno sudjelovanje i kontinuirani rad studenata ( individualni i grupni rad i prezentacije)</li><li>- seminari iz literature</li><li>- esej (zadaća) iz literature</li></ul>  |
| <b>Procjena ishoda učenja</b>     | <ul style="list-style-type: none"><li>- kontinuirano praćenje i ocjenjivanje aktivnosti studenata</li><li>- izrada samostalnog ili grupnog pismenog rada i usmena prezentacija</li><li>- znanje sadržaja modula provjerava se pismenim i usmenim putem</li></ul>  |
| <b>Status</b>                     | Izborni za studente Socijalnog rada.  |
| <b>ECTS</b>                       | 6   |
| <b>Sati</b>                       | 45 sati predavanja i 15 sati vježbi   |
| <b>Jezik</b>                      | b/h/s   |
| <b>Evaluacija</b>                 | <ul style="list-style-type: none"><li>- samoevaluacija profesora/saradnika kroz razgovor nastavnika i studenata;</li><li>- procjena znanja studenata usmenim putem te posanjem eseja na predmetnu temu</li><li>- eksterna evaluacija</li></ul>  |
| <b>Ocenjivanje</b>                | A (10), B (9), C (8), D (7), E (6), Fx (5/6), F (5)   |

**Obavezna literatura:**

1. Festić, I., (2004.), Upravno pravo, Pravni fakultet, Sarajevo
2. Pusić, E., (1999.) Država i državna uprava, Zagreb, Pravni fakultet u Zagrebu, str.1-15 (pojam države, 310-329 (socijalna država)
3. Pusić, E., (1997) Hrvatska središnja državna uprava i usporedni upravni sustavi, Zagreb: Školska knjiga, str. 23-27 (upravni sustavi), 115-117 (građani i uprava), 285-293 (javni menadžment)
4. Tranzicija socijalne zaštite u Bosni i Hercegovini, IBHI-BiH, Sarajevo
5. Puljiz, V. (2000.), Socijalna država, decentralizacija, socijalna pomoć, Hrvatska javna uprava 2 (2): 189-222
6. Relevantni zakonski propisi u BiH
7. Pristup socijalnim pravima u Europi, (2003.), Izvještaj pripremila Mary Daly, Vijeće Evrope
8. Espisng-Andersen, G., (2001.) Kakva socijalna država za XXI stoljeće? Konvergencije i divergencije europskih država, Revija za socijalnu politiku, 8 (3-4):309-324
9. Socijalna politika, zaštita i praksa, (1998.), Zbornik radova, Svetlost, Sarajevo

## NEPROFITNI SEKTOR I SOCIJALNA POLITIKA

**Odgovorni profesor:**

**Saradnik u nastavi:**

**Cilj modula:** Mješoviti model socijalne politike, koji je anticipiran izmjenama u zakonodavstvu u oblasti socijalne zaštite u FBiH (i RS) daje koncepcijski okvir za privatizaciju postojećih socijalnih programa na entiteskom nivou. U okviru ovoga modula studenti će se upoznati sa odnosom između socijalne politike i civilnog, neprofitnog sektora, te kritički razmatrati potencijalne kombinirano djejanja „državnog“ i nevladinog sektora u ostvarivanju pune socijalne sigurnosti građana.

|                                   |   |
|-----------------------------------|---|
| <b>Godina</b>                     | <b>IV</b>   |
| <b>Semestar</b>                   | <b>VIII</b>   |
| <b>Ishodi učenja</b>              | <ul style="list-style-type: none"><li>- Studenti će usvojiti znanja u savremenim teorijama civilnog društva i neprofitnog sektora, odnosa između civilnog društva i drugih aktera, koncepcija mješovitog modela socijalne politike</li><li>- Studenti će moći povezati usvojena teorijska znanja sa relevantnim aktualnim statusom neprofitnog sektora u Bosni i Hercegovini</li><li>- Studenti će razviti vještine zagovaranja jačanja uloge neprofitnog sektora u razvoju socijalne države/društva u BiH</li><li>- Studenti će razviti kompetencije potrebne za kritičko sagledavanje uticaja neprofitnog sektora na postizanje pune socijalne sigurnosti građana</li></ul> |
| <b>Sadržaj</b>                    | <ul style="list-style-type: none"><li>- Historijski razvoj civilnog društva i njegova teorijska ishodišta</li><li>- Civilno društvo, neprofitni sektor i socijalna država</li><li>- Mješoviti sistem socijalne politike</li><li>- Djelovanje neprofitnih organizacija na području javnih politika: socijalna zaštita, zdravstvene, obrazovne, stambene...</li><li>- Socijalno zagovaranje</li></ul>   |
| <b>Metode poučavanja i učenja</b> | <ul style="list-style-type: none"><li>- interaktivna predavanja</li><li>- interaktivno učenje u grupi – grupni rad i prezentacije</li></ul>   |
| <b>Procjena ishoda učenja</b>     | <ul style="list-style-type: none"><li>- kontinuirano praćenje i ocjenjivanje aktivnosti studenata</li><li>- izrada samostalnog ili grupnog pismenog rada i usmena prezentacija u grupi</li><li>- procjena znanja studenata: mideterm (pismena provjera znanja) i završna provjera znanja</li></ul>  |
| <b>Status</b>                     | Obavezан  |
| <b>ECTS</b>                       | 6   |
| <b>Sati</b>                       | 45 sati predavanja i 15 sati vježbi   |
| <b>Jezik</b>                      | b/h/s   |
| <b>Evaluacija</b>                 | <ul style="list-style-type: none"><li>- samoevaluacija profesora/saradnika kroz razgovor nastavnika i studenata;</li><li>- eksterna evaluacija</li></ul>  |
| <b>Ocenjivanje</b>                | A (10), B (9), C (8), D (7), E (6), Fx (5/6), F (5)   |

**Literatura:**

1. Bežovan, B. (2004): Civilno društvo, Zagreb: Nakladni zavod Globus.
2. Ovsenik, M. & M. Ambrož (2002): Neprofitni sektor na području socijalnih usluga, Zenica: Dom štampe.
3. Miković, M. (2005): Osnove socijalne politike, Sarajevo: Magistrat, str. 235-247.

4. Williamson, A. (2001): Novi modeli upravljanja u Irskoj: Europska unija i uključenost neprofitnog sektora i sektora zajednice u multidimenzionalnom razvoju partnerstva u 90-tim godinama 20. stoljeća, Revija za socijalnu politiku, 2, str.195-208.

Platforma europskih socijalnih organizacija civilnog društva, Revija za socijalnu politiku, 3-4, str.321-342.

5. Miković, M. (2005): Osnove socijalne politike, Sarajevo: Magistrat

## MODELI SOCIJALNE ZAŠTITE

Odgovorna profesorica:

Saradnica u nastavi:

**Cilj modula:** Razvijanje opštih i specifičnih kompetencija (znanja i vještina). Sticanje znanja koje će studentima omogućiti bolje razumijevanje razvoja ideje socijalne zaštite, te teorijskih i istaknutih koncepcija ovog segmenta socijalne politike. Studenti će se upoznati sa različitim aktualnim modelima socijalne zaštite, njihovim ograničenjima i traženju boljih rješenja.

|                                   |   |
|-----------------------------------|---|
| <b>Godina</b>                     | <b>IV</b>   |
| <b>Semestar</b>                   | <b>VIII</b>   |
| <b>Ishodi učenja</b>              | <p>Student će moći:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- kontekstualizirati odgovarajuće modele socijalne zaštite</li><li>- kontekstualizirati ključne ekonomsko-političke uzroke koji oblikuju odgovarajući model socijalne zaštite</li><li>- kritički analizirati svaki pojedini model</li><li>- prepoznati ograničenja primjene pojedinih modela u konkretnom društvu</li></ul>       |
| <b>Sadržaj</b>                    | <ul style="list-style-type: none"><li>- povjesni razvoj ideje socijalne zaštite</li><li>- teorijski koncepti socijalne zaštite u savremenom industrijskom društvu</li><li>- socijalna zaštita u zemljama u tranziciji</li><li>- uspostavljanje odgovarajućeg modela socijalne zaštite u BiH</li><li>- ograničenja modela-novi izazovi</li><li>- partnerstvo države i civilnog sektora</li></ul> |
| <b>Metode poučavanja i učenja</b> | <ul style="list-style-type: none"><li>- predavanja koncentrirana na pojedine dijelove sadržaja modula, uz aktivno sudjelovanje i kontinuirani rad studenata (individualni i grupni rad i prezentacije)</li><li>- seminari iz literature</li><li>- esej (zadaća) iz literature</li></ul>   |
| <b>Procjena ishoda učenja</b>     | <ul style="list-style-type: none"><li>- kontinuirano praćenje i ocjenjivanje aktivnosti studenata</li><li>- izrada samostalnog ili grupnog pismenog rada i usmena prezentacija</li><li>- znanje sadržaja modula provjerava se pismenim i usmenim putem</li></ul>  |
| <b>Status</b>                     | Obavezni  |
| <b>ECTS</b>                       | 6   |
| <b>Sati</b>                       | 30 sati predavanja, 15 sati vježbi, 80 sati individualnog rada/grupnog rada   |
| <b>Jezik</b>                      | b/h/s   |
| <b>Evaluacija</b>                 | <ul style="list-style-type: none"><li>- samoevaluacija profesora/saradnika kroz razgovor nastavnika i studenata;</li><li>- procjena znanja studenata usmenim putem te posanjem eseja na predmetnu temu</li><li>- eksterna evaluacija</li></ul>  |
| <b>Ocenjivanje</b>                | A (10), B (9), C (8), D (7), E (6), Fx (5/6), F (5)   |

Literatura:

1. Payne, M., (2000.), Savremena teorija socijalnog rada, Comesgrafika, Banja Luka, str. 153-219
2. Bejaković, P., (2004), Siromaštvo, nejednakost i socijalna isključenost u Evropskoj uniji i Hrvatskoj, u: K. Ott (ur.) Pridruživanje Hrvatske Europskoj uniji: izazovi institucionalnih prilagodbi. Zagreb: Institut za javne financije, Zaklada Friedrich Ebert.

3. Puljiz, V., Bežovan, G., Šućur,Z., Zrinšćak. S., (2000) *Sustavi socijalne politike*, Zagreb: Studijski centar socijalnog rada Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
4. Habul, U., (2007.), *Socijalna zaštita u Bosni i Hercegovini-tranzicija, zakonodavstvo, praksa*, Fakultet političkih nauka, Sarajevo
5. Bergham, J.&Fourage,D. (1999.) *Socijalna zaštita kao produktivan čimbenik*, Revija za socijalnu politiku 6 (1):65-82
6. Bežovan, G., (1995.) *Neprofitne organizacije i kombinirani model socijalne politike*, Revija za socijalnu politiku 2 (3): 195-213
7. Miković, M., (2005.) *Uvod u socijalnu politiku*, Magistrat, Sarajevo
8. Puljiz, V. (2000.), *Socijalna države, decentralizacija, socijalna pomoć*, Hrvatska javna uprava 2 (2): 189-222

## EVROPSKA SOCIJALNA POLITIKA

**Odgovorni profesor:**

**Profesori / saradnici u nastavi:**

**Cilj modula:** je da se studenti upoznaju sa razvojem i modelima Evropske socijalne politike, počev od utemeljenja Vijeća Evrope (1949.godine) koje obezbeđuje ostvarivanje ljudskih prava, vladavine prava i demokratije te vrši evaluvaciju evropskog socijalnog zakonodavstva sa strateškim dokumentima usmjerenim ka socijalnom razvoju .Isto tako upoznati će se sa utjecajem evropskog na bosansko-hercegovačko socijalno zakonodavstvo i socijalni razvoj.

|                                   |   |
|-----------------------------------|---|
| <b>Godina</b>                     | V   |
| <b>Semestar</b>                   | IX  |
| <b>Ishodi učenja</b>              | Iz ovog predmeta studenti će moći da upoznaju razvoj socijalne politike u Zapadnoj evropi, modele tog razvoja i dostignuća u socijalnoj praksi i politici. Cilj ovog predmeta je i da studenti spoznaju razlike socijalnih politika članica Evropske Unije, članica Vijeća Evrope , te uvjete i dostignuća u socijalnoj sferi BiH za pristup evropskoj Uniji .  |
| <b>Sadržaj</b>                    | Predmet Evropske socijalne politike, raznolikosti u razvoju, modeli socijalnih politika na Zapadnoevropskom prostoru, polazišni su elementi predmeta sadašnje socijalne politike u Evropi, <ul style="list-style-type: none"><li>- temelji socijalne politike nalaze se u već u Evropskoj konvenciji o zaštiti temeljnih ljudskih prava i sloboda iz 1950.godine, da bi jedanejest godina poslije toga došl do usvajanja Evropske socijalne povelje koja je 1996.godine reevidirana . Kroz ova dva dokumenta ustanovljena je socijalna politika Vijeća evrope sa osnovnim područjima za ostvarivanje socijalnih ciljeva,</li><li>- Ujednačavanje socijalnih ciljeva, studenti će upoznati i preko Evropskog zakonika o socijalnoj sigurnosti iz 1968.godine.</li><li>- Studenti će posebno biti u mogućnosti da upoznaju instrumente za ostvarivanje socijalnih ciljeva, koje Vijeće inauguriра Strategijom socijalne kohezije iz 2000 godine, odnosno putem Revidirane Evropske strategije socijalne kohezije za 21 stoljeće.</li><li>- Socijalna kohezija postaje temeljni koncept izgradnje socijalne Europe kroz promjene na demografskom, migracionom, ekonomskom planu, a što ima značajnog utjecaja i na političkom, odgovarajući na izazove globalizacije i preredistribuciji odgovornosti u odlučivanju i, kao uslovu izgradnje društva blagostanja zbog krize države blagostanja.</li><li>- Posebno će se proučiti indikatori dostignutog nivo društva blagostanja sa aspektačuvanja i daljnog rasta dobrobiti građana Evropske zajednice.</li><li>- Cjelokupan segment Evropske socijalne politike biti će upoređivan sa dostignućima i prvcima razvijanja socijalne politike BiH u kontekstu uključivanja u Evropsku Uniju.</li></ul> |
| <b>Metode poučavanja i učenja</b> | Osnove proučavanja ove tematike zasnivati će se na predavanjima, aktivnoj participaciji studenata, uključivanja u radne grupe oko analiza pristupa BiH, u sisteme socijalne politike Evropske Unije.  |
| <b>Procjena ishoda učenja</b>     | Procjena ishoda vršiti će se evaluacijom svih oblika aktivnosti studenata, a posebno kroz provjere znanja, ocjenjivanje eseja i seminarskih radnji, odnosno i kroz završne provjere znanja.   |

|                    |   |
|--------------------|---|
| <b>Status</b>      | OBAVEZNI  |
| <b>ECTS</b>        | 6   |
| <b>Sati</b>        | 45 sati predavanja i 15 sati vježbi                                 |
| <b>Jezik</b>       | b/h/s   |
| <b>Evaluacija</b>  | Ocenjivanje će biti zasnovano na cijelokupnoj aktivnosti studenata. |
| <b>Ocenjivanje</b> | A (10), B (9), C (8), D (7), E (6), Fx (5/6), F (5)                 |

**Literatura:**

1. Mary Daly, Queen's University, Belfast: Pristup socijalnim pravima u Evropi, 2003.
2. Dokumenta Vijeća Europe: Revidirana Evropska socijalna povelja (1996), Evropski zakonik o socijalnoj sigurnosti (!968), Revidirana Evropska strategija socijalne kohezije (2004.) , Evropska konvencija o ljudskim pravima i dr.

## SOCIJALNO PLANIRANJE

**Odgovorni profesor:**

**Profesori / saradnici u nastavi:**

**Cilj modula:** U ostvarivanju razvojnih ciljeva a posebno u uvjetima društvenih promjena socijalno planiranje je nužni proces ustanovljavanja prioriteta, razvijanje usluga, mreže socijalnih službi i drugih nosilaca socijalne politike. Donošenje socijalnih programa, kao faze ustanovljavanja socijalnih politika moguće je jedino putem planiranja socijalnih programa

|                                   |   |
|-----------------------------------|---|
| <b>Godina</b>                     | V   |
| <b>Semestar</b>                   | IX  |
| <b>Ishodi učenja</b>              | Iz ovog predmeta studenti će se upoznati sa dostignutim nivoom socijalnih istraživanja, stanjem socijalnih problema i pojava te na osnovu toga planiranjem i programiranjem područja socijalne politike. Putem planiranja donose se socijalni programi preko kojih se u vrijeme tranzicije ustanovljavaju nove i razvijaju postojeće socijalne politike.  |
| <b>Sadržaj</b>                    | <ul style="list-style-type: none"><li>- Predmet socijalno planiranje obuhvata razradu vrijednosnih osnova socijalnih politika u kojem se posebno obrađuju:</li><li>- Nacionalna područja socijalnih politika, instrumentariji istraživanja pojedinih područja,</li><li>- Posebno se istražuje dostignuti nivo kvaliteta života, nivoi socijalnog razvoja i posebno se evaluira postojeće i predviđa buduće stanje,</li><li>- Značno mjesto se posvećuje predmetu socijalnog planiranja sa uputama na dodirne tačke ekonomskog i drugih društvenih planova,</li><li>- Upoznavanje studenata sa društvenim opredjeljenjima i strategijama socijalnog razvoja, pa prema tome i strategijama socijalnog planiranja,</li><li>- Značajno mjesto zauzima područje strategije socijalnog planiranja do koje se dolazi identifikacijama socijalnih potreba, socijalnim indikatorima, njihovim analiziranjima,</li><li>- Proučavanje stanja socijalnih usluga, planiranje njihovog razvoja a sve u skladu sa aktuelnim socijalnim politikama BiH. I dr.</li></ul> |
| <b>Metode poučavanja i učenja</b> | Pored predavanja i aktivnog učešća studenata, vršiti će se, preko vježbi i ostalih oblika nastave i analiza postojećih socijalnih planova koji se donose na svim nivoima planiranja. Osebno će se analizirati aktuelni socijalni programi.  |
| <b>Procjena ishoda učenja</b>     | Procjena ishoda učenja vršiti će se na osnovu svih oblika participacije studenata u ovom modulu, a posebno i kroz provjere znanja i ocjene individualnih i grupnih pisanih radnji i rasprava.   |
| <b>Status</b>                     | Predmet je OBAVEZAN   |
| <b>ECTS</b>                       | 6   |
| <b>Sati</b>                       | 45 sati predavanja i 15 sati vježbi   |
| <b>Jezik</b>                      | b/h/s   |
| <b>Evaluacija</b>                 | Evaluacija će se vršiti provjerom znanja, ocjenom seminarских radnji i svih aktivnosti na ovom predmetu   |
| <b>Ocenjivanje</b>                | A (10), B (9), C (8), D (7), E (6), Fx (5/6), F (5)   |

**Literatura:**

1.Claude Alvares, Science, Development and Violence, New Delhi , Oxford Universiti Press 1991.

- 2.Goodstein,L. Nolan,T.,Pfeiffer,J.W.: Applied Strategic Planning: how to develop plan that really works,New York,McGraw-Hill,Inc,1993,
3. Vahid Kljajić: Hrestomatija: Planiranje socijalnog razvoja, FPN, 2002.

## NOVI SOCIJALNI RIZICI

Odgovorni profesor:

Profesori / saradnici u nastavi:

**Cilj modula:** kritičko proučavanje procesa koji su povezani s pojavom novih socijalnih rizika s ciljem uočavanja i pravovremene reakcije.

|                            |   |
|----------------------------|---|
| Godina                     | V   |
| Semestar                   | IX  |
| Ishodi učenja              | <p>Student će moći:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- adekvatno uočiti i analizirati problem;</li><li>- analizirati uzroke i pojavnne oblike novih socijalnih rizika;</li><li>- predlagati odgovarajuće mјere za rješavanje problema</li></ul>  |
| Sadržaj                    | <ul style="list-style-type: none"><li>- Uvod u problematiku: šta su novi socijalni rizici;</li><li>- Definicije novog siromaštva; procesi povezani s pojavom novog siromaštva;</li><li>- Masovna nezaposlenost i nestabilno zaposlenje: vrste nezaposlenosti i dugotrajna nezaposlenost;</li><li>- Dugotrajna bolest u porodici;</li><li>- Jednoroditeljske porodice;</li><li>- Socijalni problemi starijih osoba</li></ul> |
| Metode poučavanja i učenja | <ul style="list-style-type: none"><li>- interaktivna predavanja,</li><li>- interaktivno učenje u grupi – grupni rad i prezentacije,</li><li>- seminari iz literature</li></ul>  |
| Procjena ishoda učenja     | <ul style="list-style-type: none"><li>- kontinuirano praćenje i ocjenjivanje aktivnosti studenata,</li><li>- izrada samostalnog ili grupnog pismenog rada i usmena prezentacija</li></ul>   |
| Status                     | Obavezni  |
| ECTS                       | 6   |
| Sati                       | 45 sati predavanja i 15 sati vježbi   |
| Jezik                      | b/h/s   |
| Evaluacija                 | <ul style="list-style-type: none"><li>- prikupljanje mišljenja studenata o kvalitetu procesa poučavanja;</li><li>- samoevaluacija profesora;</li><li>- procjena znanja studenata: pismena provjera znanja (midterm) i završna provjera znanja;</li><li>- eksterna evaluacija</li></ul>  |
| Ocenjivanje                | A (10), B (9), C (8), D (7), E (6), Fx (5/6), F (5)   |

**Obavezna literatura:**

1. Michael Haralambos, Martin Holborn, *Sociologija, Teme i perspektive*, Golden marketing, Zagreb, 2002.
2. Entoni Gidens, *Sociologija*, Ekonomski fakultet, Beograd, 2003.
3. Zoran Šućur, *Siromaštvo: teorije, koncepti i pokazatelji* (Zagreb, Pravni fakultet, 2001)
4. Mira Lakićević, *Socijalni razvoj i planiranje* (Beograd, Fakultet političkih nauka, Čigoja štampa, 2001)
5. Milosav Milosavljević, *Devijacije i društvo*, Draganić, Beograd, 2003.

**Šira literatura:**

1. Zoran Šućur, *Koncept socijalne isključenosti* u: Revija za socijalnu politiku 2(3), (Zagreb:RSP), str. 223-230, RSP, Zagreb, 1995
2. Mira Lakićević, *Pojam siromaštva i teorije o siromaštvo* u: Socijalni rad i socijalna politika, Zbornik radova III (Beograd, Fakultet političkih nauka, 1997) str. 119-135
3. B. Šverko i sur. *Nezaposlenost i socijalna isključenost: longitudinalna studija* u Revija za socijalnu politiku 13(1), (Zagreb: RSP, 2006) 1-14.
4. *Izvještaj o humanom razvoju 2002*, UNDP, EI, Sarajevo

## ODABRANI INSTITUTI RADNOG I SOCIJALNOG PRAVA

**Odgovorni profesor:**

**Saradnici u nastavi:**

**Cilj modula:** Analiza zakonskih tekstova (pozitivno-pravni propisi), te ovladavanje osnovnim teorijskim pojmovima iz ove oblasti.

|                                   |  |
|-----------------------------------|--|
| <b>Godina</b>                     | V  |
| <b>Semestar</b>                   | IX   |
| <b>Ishodi učenja</b>              | Student će moći:<br>- adekvatno kritički analizirati probleme iz ove oblasti<br>- samostalno prosuđivati na temelju adekvatne argumentacije  |
| <b>Sadržaj</b>                    | - Prestanak radnog odnosa;<br>- Ostvarivanje i zaštita prava iz radnog odnosa;<br>- Zdravstveno osiguranje;<br>- Penzijsko i invalidsko osiguranje;<br>- Radna disciplina i disciplinska odgovornost;<br>- Socijalni slučaj: nezaposlenost |
| <b>Metode poučavanja i učenja</b> | - interaktivna predavanja,<br>- grupni rad i prezentacije  |
| <b>Procjena ishoda učenja</b>     | - kontinuirano praćenje i ocjenjivanje aktivnosti studenata,<br>- izrada samostalnog ili grupnog pismenog rada i usmena prezentacija.  |
| <b>Status</b>                     | Obavezan za studente druge godine Socijalnog rada  |
| <b>ECTS</b>                       | 6  |
| <b>Sati</b>                       | 30 sati predavanja, 15 sati vježbi   |
| <b>Jezik</b>                      | b/h/s  |
| <b>Evaluacija</b>                 | - prikupljanje mišljenja studenata o kvalitetu procesa poučavanja;<br>- samoevalvacija profesora;<br>- procjena znanja studenata: pismena provjera znanja (midterm) i završna provjera znanja;<br>- eksterna evalvacija                    |
| <b>Ocjenvivanje</b>               | A (10), B (9), C (8), D (7), E (6), Fx (5/6), F (5)  |

### LITERATURA:

#### Obavezna literatura:

1. Juričić-Nećak, J. (2000): Osnovi radnog i socijalnog prava I dio, Fakultet političkih nauka, Sarajevo
2. Juričić-Nećak, J. (2005): Osnovi radnog i socijalnog prava II dio, Fakultet političkih nauka, Sarajevo
3. Jelčić, V. (1988): Socijalno pravo SFRJ, Knjiga prva-Socijalno osiguranje, Zagreb
4. Svi pozitivno-pravni propisi iz sfere radnog i socijalnog prava

#### Šira literatura:

1. Baltić, A. (1962 ): Radni odnosi u teoriji i praksi (produbljeni kurs), Savremena administracija, Beograd
2. Dedić, S. (2000): Osnovi socijalnog prava, Magistra, Sarajevo

3. Dedić, S., Gradaščević-Sijerčić, J. (2003): Radno pravo, Magistrat, Sarajevo
5. Jovanović, P. (2003): Radno pravo, Službeni glasnik, Beograd
6. Pešić, R. (1980): Međunarodne konvencije rada (Zbirka konvencija i preporuka koje je ratifikovala, odnosno usvojila SFR Jugoslavija)-sa komentrima

## DEMOGRAFSKI PROCESI I SOCIJALNA POLITIKA

**Odgovorni profesor:**

**Profesori / saradnici u nastavi:**

**Cilj modula:**

Ciljevi ovog modula su da se studenti upoznaju sa pravcima demografskog razvoja bosansko-hercegovačkog društva u post-ratnim uvjetima koje karakterizira značajan gubitak najvitalnijeg dijela stanovništva zbog ratnih stradanja, prisilnih migracija (izbjeglištvo i raseljavanje) postratnih vanjskih migracija i dr., a sa aspekta politike demografskog razvoja. U tom kontekstu studenti treba da upoznaju značaj socijalne politike i njenih razvojnih područja za opći i demografski razvoj BiH.

|                                   |  |
|-----------------------------------|--|
| <b>Godina</b>                     | Izborni predmet  |
| <b>Semestar</b>                   | Izborni predmet  |
| <b>Ishodi učenja</b>              | Studenti će moći kroz tematske cjeline upoznati demografsko kretanje bosansko-hercegovačkog stanovništva, a naročito promjene u demografskim, porodičnim i ekonomsko razvojnim segmentima. Zbog poznatih demografskih promjena u ratu i postratnom periodu, studenti treba da sagledaju demografske procese, a naročito starenje populacije, sve niži prirodni priraštaj i ekonomске i druge vanjske migracije mladih i dr. Socijalno političke i druge mjere mjere harmoniziranja demografskog razvoja su osnovni cilj ovog modula.   |
| <b>Sadržaj</b>                    | Predmet ovog modula je produbljavanje znanja iz demografije sa aspekta intencija politike demografskog razvoja kao uvjeta opće-društvenog razvoja,<br>- u predmetu modula su od posebnog značaja tematske cjeline koje upućuju na demografske promjene na koje treba odgovarati socijalno-političkim i ekonomskim mjerama,<br>- posebno mjesto zauzimaju cjeline planiranja porodice kao demografsko-razvojne komponente u ukupnom sistemu socijalnog razvoja društva,<br>- proučavanje rasporeda vitalnih pokazatelja i odnosa socijalne politike prema istim, a naročito prema niskim stopama nataliteta u pojedinim regijama, u kojima se javlja nagli porast starije populacije sa svim pratećim posljedicama,<br>- proučavanje ostalih struktura stanovništa, kao npr. starosnih, spolnih, obrazovnih, ekonomskih i drugih struktura, su od posebnog značaja radi preuzimanja socijalno-politički i drugih demografsko razvojnih mjera i ciljeva društva. |
| <b>Metode poučavanja i učenja</b> | - Osnovu za proučavanje ovog predmeta čine predavanja sa značajnim dijelom interaktivnosti, mentorskim radom te izradom izvještaja demografske slike jedne lokalne zajednice.  |
| <b>Procjena ishoda učenja</b>     | - Procjena ishoda aktivnosti studenata će biti permanentna u toku semestra. Obavezna jedna provjera znanja, izrada seminar skog rada i završna ocjena.   |
| <b>Status</b>                     | IZBORNİ PREDMET  |
| <b>ECTS</b>                       | 6  |
| <b>Sati</b>                       | 45 sati predavanja i 15 sati vježbi  |
| <b>Jezik</b>                      | b/h/s  |
| <b>Evaluacija</b>                 | Na ovom predmetu vršiti će se evaluacija i samoevaluacija aktivnosti nastavnika i studenata.   |
| <b>Ocenjivanje</b>                | A (10), B (9), C (8), D (7), E (6), Fx (5/6), F (5)  |

**Lliteratura:**

1. Wertheimer – Baletić, A. (1999.) Stanovništvo i razvoj, Mate, Zagreb, 1999.
2. UNICEF (2005) The New Demographic Regime – Population Challenges and Policy Responses, Unatied Nations, New York and Geneva , 2005.
3. Jedan od aktuelnih udžbenika Demografija na jezicima BiH,
4. Dr. Ilijas Bošnjević; Stanovništvo BiH – Strategija razvoja BiH, Sarajevo 1996.god.
5. Dr. Dušan Breznik: Demografski metodi i modeli, Beograd 1997.godine.
6. Prof.Dr. Hasan Zolić : Demografija-skripta, Sarajevo 2006.

## SOCIJALNA DEMOGRAFIJA

**Odgovorni profesor:**

**Saradnik u nastavi:**

|                                   |  |
|-----------------------------------|--|
| <b>Godina</b>                     | Izborni predmet  |
| <b>Semestar</b>                   | Izborni predmet  |
| <b>Ishodi učenja</b>              | <p>Student će moći:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Usvojiti nova znanja iz ove oblasti i sposobiti se za pravilan odabir i korištenje metoda socijalne demografije radi uspješnije analize demografskih procesa;</li> <li>- Povezati socijalne i demografske pojave;</li> <li>- Razumjeti kako demografska situacija određuje mogućnosti, obim i domete socijalnih promjena, kao i vice versa;</li> <li>- Steći sposobnost izbora užih socijalno-demografskih problema i njihovog temeljnog osvjetljavanja kombiniranjem statističkog, kvantitativnog, formalno-demografskog i kvalitativnog sociološkog metoda, te izrade studija slučaja.</li> </ul>   |
| <b>Sadržaj</b>                    | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Uvod, pojam, predmet socijalne demografije;</li> <li>- Razvitak socijalne demografije;</li> <li>- Metoda prikupljanja podataka;</li> <li>- Metod analize;</li> <li>- Teorija demografska tranzicije;</li> <li>- Struktura stanovništva: starosna struktura, starenje stanovništva, polna struktura, obrazovna (intelektualna) struktura, ekomska struktura, struktura porodice i domaćinstva;</li> <li>- Demografski procesi;</li> <li>- Savremene migracije;</li> <li>- Porodična politika;</li> <li>- Pojam i značaj vitalne statistike (natalitet, mortalitet);</li> <li>- Fertilitet: pojam i značaj za reprodukciju stanovništva;</li> <li>- Problemi rađanja iz feminističke i antropološke perspektive;</li> <li>- Planiranje porodice: mogućnost i održivost koncepta;</li> <li>- Problemi nedovoljnog rađanja u svijetu i u BiH;</li> <li>- Transformacija braka i partnerstva u savremenom društvu;</li> <li>- Društvene promjene u porodici u demografskom kontekstu;</li> <li>- Utjecaj demografskih kretanja na socijalni i privredni razvoj.</li> </ul> |
| <b>Metode poučavanja i učenja</b> | <ul style="list-style-type: none"> <li>- interaktivna predavanja i vježbe</li> <li>- interaktivno učenje u grupi – prezentacije</li> </ul>   |
| <b>Procjena ishoda učenja</b>     | <ul style="list-style-type: none"> <li>- kontinuirano praćenje i ocjenjivanje aktivnosti studenata,</li> <li>- izrada samostalnog pismenog rada i mogućnost usmene prezentacije.</li> </ul>  |
| <b>Status</b>                     | Izborni  |
| <b>ECTS</b>                       | 6  |
| <b>Sati</b>                       | 30 sati predavanja   |
| <b>Jezik</b>                      | b/h/s  |
| <b>Evaluacija</b>                 | <ul style="list-style-type: none"> <li>- procjena znanja studenata: pismena provjera znanja;</li> <li>- bodovanje po osnovu prisustva nastavnom procesu, usmene prezenzacije rada, izrade seminarinskog rada (izborna opcija), te aktivnosti tokom izvođenja vježbi</li> </ul>   |

|                    |   |
|--------------------|---|
|                    | - eventualno drugi oblici evaluacije – anketa i sl. |
| <b>Ocenjivanje</b> | A (10), B (9), C (8), D (7), E (6), Fx (5/6), F (5) |

## LITERATURA:

### Obavezna literatura:

1. Zolić, Hasan (2007): Osnove demografije - skripta, Sarajevo
2. Bobić, Mirjana (2007): Demografija i sociologija: veza ili sinteza, Službeni glasnik, Beograd
3. Riley, Nancy (2001): Demography in the Age of Postmodern, Cambridge Universitiy Press
4. Stycos, Mayone (1989): Demography as an Interdiscipline, Transaction Publishers, New Brunswick, New Jersey

### Šira literatura:

2. Wertheimer, Baletić, Alica (1999): Stanovništvo i razvoj, Mate, Zagreb
3. Macura, Miloš (1974): Prilozi teoriji i politici stanovništva, Ekonomski institut, Beograd
4. Bošnjević, Ilijas (1996): Stanovništvo BiH— Strategija razvoja BIH, Sarajevo
5. Zavod za statistiku BiH (1996): Stanovništvo BiH do 2001. godine., Sarajevo
6. Grebo, Zlata (1975): Čovjek, rađanje i društvo, Svjetlost, Sarajevo
7. Serdar, Vladimir (1989): Uvod u demografsku statistiku- predavanja, Ekonomski fakultet, Zagreb
8. Nejašmić, Ivo (2005): Demogeografija: stanovništvo u prostornim odnosima i procesima, Školska knjiga, Zagreb
9. Rowland, Donald T. (2003): Demographic methods and concepts, Oxford University Press

## KONCEPTI SOCIJALNOG UKLJUČIVANJA

Odgovorni profesor:

Saradnica u nastavi:

**Cilj modula:** Sticanje teorijskih i praktičnih spoznaja o konceptu socijalne uključenosti, imajući u vidu i njegov antipod, odnosno socijalnu isključenost. Studenti će se upoznati sa različitim načinima operacionalizacije socijalne uključenosti, obzirom da nema jedinstvenog niti standardiziranog instrumenta za ispitivanje socijalne isključenosti. Koncept socijalne uključenosti biti će razmatran u okviru njegovog odnosa sa konceptom humanog razvoja i pristupa koji se zasnivaju na ljudskim pravima. Imajući posebno u fokusu bosanskohercegovački kontekst, studenti će imati priliku kritičkog promišljanja i analiziranja koncepta uključenosti u BiH kroz razmatranje ekonomske, obrazovne, zdravstvene, političke isključenosti, te isključenosti bazirane na spolu i isključenosti u oblasti socijalne zaštite.

|                                   |  |
|-----------------------------------|--|
| <b>Godina</b>                     | Izborni  |
| <b>Semestar</b>                   | Izborni  |
| <b>Ishodi učenja</b>              | <p>Student će moći:</p> <ul style="list-style-type: none"><li>- teorijski izložiti i kritički analizirati koncepte socijalne isključenosti i socijalne uključenosti</li><li>- razumjeti vezu između koncepta uključenosti i koncepta humanog razvoja te pristupa zasnovanih na ljudskim pravima</li><li>- razumjeti uzroke nastanka i razvoja fenomena socijalne isključenosti</li><li>- usvojite znanja o različitim oblicima socijalne ekskluzije (političke, ekonomske, zdravstvene, socijalne, itd) i načine socijalnog uključivanja ranjivih skupina</li><li>- usvojiti praktične vještine za (socijalni) rad sa isključenim osobama/grupama/zajednicama</li><li>- primjenjivati stečeno znanje o socijalnoj isključenosti/uključenosti u njihovoj prevenciji</li></ul> |
| <b>Sadržaj</b>                    | <ul style="list-style-type: none"><li>- Novo siromaštvo i nove nejednakosti</li><li>- Socijalna isključenost kao koncept i paradigme socijalne isključenosti</li><li>- Dimenzije i indikatori isključenosti</li><li>- Socijalna isključenost u europskom kontekstu</li><li>- Socijalna isključenost u BiH</li><li>- Modeli socijalnog uključivanja</li><li>- Nova politika protiv "novih socijalnih rizika"</li></ul>  |
| <b>Metode poučavanja i učenja</b> | <ul style="list-style-type: none"><li>- interaktivna predavanja</li><li>- interaktivno učenje u grupi – grupni rad i prezentacije</li><li>- seminari iz literature</li></ul>   |
| <b>Procjena ishoda učenja</b>     | <ul style="list-style-type: none"><li>- kontinuirano praćenje i ocjenjivanje aktivnosti studenata</li><li>- izrada samostalnog ili grupnog pismenog rada i usmena prezentacija u grupi</li><li>- procjena znanja studenata: mideterm (pismena provjera znanja) i završna provjera znanja</li></ul>   |
| <b>Status</b>                     | IZBORNİ  |
| <b>ECTS</b>                       | 6  |
| <b>Sati</b>                       | 45 sati predavanja i 15 sati vježbi  |
| <b>Jezik</b>                      | b/h/s  |
| <b>Evaluacija</b>                 | <ul style="list-style-type: none"><li>- samoevaluacija profesora/saradnika kroz razgovor nastavnika i studenata;</li></ul>   |

|                    |   |
|--------------------|---|
|                    | - eksterna evaluacija                               |
| <b>Ocenjivanje</b> | A (10), B (9), C (8), D (7), E (6), Fx (5/6), F (5) |

**Literatura:**

1. Šućur, Z. (2004). Socijalna isključenost: pojam, pristupi i operacionalizacija, Revija za sociologiju 1-2, str. 45-60.
2. Hills, J., Le Gard, J., Paichaud, D. (2002). Understanding Social Exclusion. Oxford: Oxford University Press.
3. Ferrera, M., Matsaganis, M., Sacchi, S. (2004). Model otvorene koordinacije protiv siromaštva: novi "proces socijalnog uključivanja" Europske unije, revija za socijalnu politiku 3-4; str.395-409.
4. Izvještaj o društvenom razvoju – Bosna i Hercegovina 2006. Sarajevo: (UNDP)